

Kosten en saldo Aver Heino hoger na omschakeling

Ina Pinxterhuis, Bart Hutschemaekers en Michel de Haan

De kostprijs van Aver Heino was bij een gangbare bedrijfsvoering in 1997 € 47,30 per 100 kg melk. Na omschakeling in 2000 was dit € 57,30. Vooral door een hogere prijs voor de biologische melk was het saldo van Aver Heino na omschakeling hoger: in 1997 € 24,40 per 100 kg melk, in 2000 € 32,90 per 100 kg melk.

Aver Heino is het Praktijkcentrum voor de biologische melkveehouderij. Het biedt de faciliteiten voor vergelijkend aspectenonderzoek op het gebied van onder andere voeding, bemesting en vruchtwisseling. Als bedrijf is het een gespecialiseerd melkveebedrijf dat eind 1997 startte met de omschakeling naar een biologische bedrijfsvoering. In mei 1999 werd de eerste biologische melk geleverd.

Het bedrijf heeft een melkquotum van 659.000 kg melk. Na omschakeling wilde Aver Heino het quotum zoveel mogelijk vol blijven melken en zelfvoorzienend blijven wat ruwvoer betreft. De bedrijfsoppervlakte en de veestapel werden hiervoor uitgebreid.

Economische resultaten uit een model

Aspectenonderzoek maakt dat de werkelijke bedrijfsresultaten van Aver Heino niet te vergelijken zijn met een reële praktijk-situatie. Een groot deel van de bedrijfsvoering wordt doorkruist door onderzoek, zodat een optimale productie van land en

dieren niet wordt gehaald. Daarom is het Bedrijfsbegrotings-Programma voor de Rundveehouderij (BBPR) gebruikt om de economie van Aver Heino in beeld te brengen. Om biologische bedrijfssystemen door te rekenen, is BBPR omgebouwd en aangevuld met resultaten uit biologisch onderzoek en praktijk-inventarisaties (bijvoorbeeld in Bioveem).

Als uitgangspunt voor de economische berekeningen is de bedrijfsopzet gekozen voor en na omschakeling, waarbij zoveel

Tabel 1 Algemene bedrijfsgegevens Aver Heino in 1997 (gangbaar) en 2000 (biologisch)

	1997	2000
Aantal melkkoeien	79,4	90,0
Melkproductie/koe (kg/jaar)	8.451	6.932
Krachtvoer/koe (kg/jaar; incl. jongvee)	2.485	1.633
Melkproductie bedrijf (kg/jaar)	671.009	623.880
Melkproductie/ha (kg/jaar)	14.338	10.524
Oppervlakte grasland (ha)	38,3	47,8
Oppervlakte snijmaïs (ha)	8,5	4,1
Oppervlakte GPS (ha)	-	7,4
Oppervlakte totaal (ha)	46,8	59,3
Netto opbrengst gras (kg ds/ha/jaar)	9.570	7.800
Netto opbrengst maïs (kg ds/ha/jaar)	13.000	11.900
Netto opbrengst GPS (kg ds/ha/jaar)	-	10.350
Percentage klaver in grasland	13,5	20,0
Aantal gewerkte uren/jaar	4.455	6.075

Tabel 2 Bedrijfseconomische resultaten Aver Heino in 1997 (gangbaar) en 2000 (biologisch)

	1997	2000	Verschil
Kosten (€ / 100 kg melk)			
Voerkosten	4,7	6,6	+1,9
Veekosten	2,7	2,6	-0,1
Gewaskosten	1,5	1,1	-0,4
Totaal toegerekend	8,9	10,3	+1,4
Arbeid	12,3	18,0	+5,7
Werk door derden	2,7	3,6	+0,9
Werktuigen en installaties	8,0	8,8	+0,8
Grond en gebouwen	16,4	19,4	+3,0
Overig niet toegerekend	2,7	3,3	+0,6
Totaal niet toegerekend	42,1	53,1	+11,0
Totale kosten	51,0	63,4	+12,4
Af: Omzet en aanwas	2,9	4,8	+1,9
Af: Overige opbrengsten	0,8	1,3	+0,5
KOSTPRIJS (A)	47,3	57,3	+10,0
Melkprijs (B)	29,6	37,1	+7,5
Melkprijs- Kostprijs (B-A)	-17,7	-20,2	-2,5

B I O L O G I S C H E I G E N L I J K H E E L L O G I S C H

mogelijk technische gegevens en resultaten van Aver Heino zijn ingebracht (Tabel 1). Als "gangbaar jaar" is de situatie in 1997 genomen, als "biologisch jaar" de situatie in 2000. Voor beide jaren zijn dezelfde prijzen aangehouden, uit KWIN Veehouderij 2002. Verschillen in bedrijfsresultaat worden dus niet veroorzaakt door verschillen in prijzen tussen 1997 en 2000.

Biologische melkprijs maakte kosten niet goed

De kostprijs wordt uitgedrukt in € per 100 kg melk. In 2000 was de kostprijs € 10,- hoger dan in 1997 (Tabel 2). Deels komt dit door hogere kosten op bedrijfsniveau, maar deels ook door een kleinere hoeveelheid geleverde melk in 2000. In 2000 worden de kosten dus door minder kilo's melk gedeeld dan in 1997. Vooral de voerkosten, arbeidskosten en de kosten van grond en gebouwen waren hoger. De voerkosten waren hoger door de hogere prijs van biologisch krachtvoer. De krachtvoergift per koe was in 2000 850 kg per jaar lager dan in 1997, maar de betrouwbaarheid van de registratie is twijfelachtig. De arbeidskosten lagen in 2000 een flink stuk hoger omdat er 1.620 meer arbeidsuren zijn besteed dan in 1997. De kosten van grond lagen hoger door de pacht van 12,5 hectare extra grond. De kosten van gebouwen, werktuigen en installaties waren in beide situaties op bedrijfsniveau vrijwel gelijk. In 2000 waren deze kosten per 100 kg melk wel hoger, door de lagere hoeveelheid geleverde melk.

De ontvangen prijs voor de biologische melk was € 7,50 per 100 kg melk hoger dan voor de gangbare melk. De kostprijs

van biologische melk was echter € 10 per 100 kg hoger. In 2000 werd dus per 100 kg melk € 2,50 minder verdiend dan in 1997. Dit komt vooral door de hogere kosten van arbeid en grond. Dit zijn niet-toegerekende kosten. In het saldo wordt hier geen rekening mee gehouden: het saldo is het verschil tussen de totale opbrengsten en de totale toegerekende kosten. Het saldo was dan ook flink hoger in 2000 dan in 1997: respectievelijk € 32,90 en € 24,40 per 100 kg melk.

Verleasen melkquotum

In de situatie van Aver Heino zou het verleasen van melkquotum op korte termijn bedrijfseconomisch interessanter zijn geweest dan de gekozen strategie van bedrijfsuitbreiding met vee en land: het bedrijfsresultaat zou netto € 16.000 hoger zijn geweest met verleasen van melkquotum in plaats van pacht van extra hectares en aanhouden van meer vee. Vanwege de onzekerheid van het voortbestaan van de huidige leaseregeling is het verleasen van melk niet een structurele oplossing. Maar om de omschakelingsperiode goed door te komen is verleasen een goede optie. Behalve het economisch voordeel heeft de veehouder ook het voordeel dat hij met eigen land en dieren kan wennen aan een biologische bedrijfsvoering, zonder dat daar ook nog de extra inspanning bij komt van nieuw land met onbekende kenmerken. Als de biologische bedrijfsvoering eenmaal goed loopt kan alsnog het quotum vol worden gemolken, zij het door betere prestaties van dieren en land, zij het door uitbreiding van veestapel en areaal.

Mineralenoverschot Aver Heino drastisch gedaald na omschakeling Douwe ter Veer

Omschakeling van een gangbare naar een biologische bedrijfsvoering heeft meestal grote gevolgen voor de mineralenbalans. Biologische bedrijven gebruiken geen stikstofkunstmest en minder krachtvoer per koe, waardoor de aanvoer van mineralen op biologische bedrijven lager is dan op gangbare bedrijven. Echter doordat biologische bedrijven meestal extensiever zijn dan gangbare bedrijven is de afvoer van mineralen per hectare lager.

Op Aver Heino is na de omschakeling de gewasproductie per hectare gedaald (Tabel 1), doordat er geen kunstmest meer gestrooid wordt. Het percentage klaver op grasland is na de omschakeling gestegen van 13,5 % (1997) naar 20 % (2000), waardoor de stikstoflevering door klaver is toegenomen. Deze is geschat op 50 kg N/ha/jaar per ton bruto geproduceerde droge stof aan klaver; voor de berekening van de bruto opbrengst van grasland is gerekend met beweidings-, inkuil- en voederverliezen van totaal 20 %. De stikstoflevering door klaver telt niet mee voor Minas. In Tabel 3 staat de mineralenbalans van Aver Heino van voor (1997) en na (2000) de omschakeling. Deze is opgesteld met behulp van BBPR.

Tabel 3 Mineralenbalans Aver Heino voor 1997 (gangbaar) en 2000 (biologisch)

	Stikstof (kg N/ha/jaar)		Fosfaat (kg P ₂ O ₅ /ha/jaar)	
	1997	2000	1997	2000
Aanvoer				
Krachtvoer	124	77	46	30
Kunstmest	140	-	-	-
Klaver	78	94	-	-
Totaal aanvoer (A)	342	171	46	30
Afvoer				
Melk	76	54	30	21
Vlees	13	16	9	11
Totaal afvoer (B)	89	70	39	32
Overschot (A-B)	253	101	7	-2
Minasoverschot	175	7		
Verlies / 100 kg melk	1,76	0,96	0,05	-0,02

Erratum

In het voorgaande artikel staat dat de betrouwbaarheid van de registratie van de krachtvoergift twijfelachtig was. Dat is niet het geval, de registratie van de arbeid is twijfelachtig. De arbeidskosten in 2000 zijn veel hoger dan in 1997, maar door het gebruik van verschillende methoden van vastlegging van arbeid is het niet zeker of dezelfde activiteiten zijn ondergebracht onder bedrijfsvoering. Omdat Aver Heino een praktijkcentrum is waar ook onderzoek wordt uitgevoerd, is het soms moeilijk onderzoek en bedrijfsvoering te onderscheiden. Dat de arbeidskosten bij een biologische bedrijfsvoering wel in dezelfde orde van grootte liggen dan die van Aver Heino in 2000, illustreren de gemiddelde cijfers van 17 Bioveebedrijven: in 2001 werd € 20,26 per 100 kg melk toegerekend aan arbeid, in 2002 € 21,52 (Beldman en Doornewaard, [Bioveem Nieuwsbrief nr. 5](#), sept. 2003).